

UIT DE HISTORIE VAN KOEDIJK

door J.P. Geus

XXXIII - Brandpreventie en brandbestrijding

In aflevering XXI schreef ik reeds over de eerste Koedijker brandspuit, die in 1771 werd aangeschaft. Voor die tijd zal men een eventuele brand wel met emmers en gieters bestreden hebben. Doch ook in het verre verleden zag men al dat voorkomen beter is dan blussen.

De voorschriften betreffende de brandpreventie zijn niet bewaard gebleven, maar uit een paar veroordelingen voor het plaatselijk gerecht blijkt wel, dat enkele dingen verplicht waren, terwijl voor andere handelingen een verbod gold.

Rond 1700 was er jaarlijks "stolpenschouw". Bij iedere vuurplaats (open vuur) diende een vuurstolp aanwezig te zijn. Dat was een aarden stolp die over het vuur kon worden geplaatst. In september 1709 kreeg Jan Jansz Kuijper alias Breeland een boete van 55 stuivers omdat hij bij de jaarlijkse schouw weigerde de vuurstolp te tonen.

In 1642 werd Jannetje Jansdochter en in 1655 Guurt Cornelisdochter beboet wegens "het hekelen bij de kaars". Hekelen was een bewerking van vlas of hennep en dat mocht wegens brandgevaar niet bij kaarsverlichting gebeuren. Boete in beide gevallen 2 gulden en 10 stuivers.

Nadat in 1771 de eerste brandspuit was aangeschaft besloot men in 1871, dus precies 100 jaar later, een tweede spuit aan te kopen. De leverancier was Kronenberg, meester spuitenmaker te Kuilenburg. Bij de spuit werd 60 meter nieuwe slang en 5½ meter zuigbuis gekocht. Kronenberg zou ook de oude spuit in orde maken en dat alles kostte in totaal fl. 650,-.

In plaats van de oude zou nu de nieuwe spuit in de kerk onder de toren worden geplaatst, terwijl voor de oude spuit een houten brandspuithuisje op het noordeinde zou worden gebouwd.

Armenvoogden bezaten een erf op het noordeinde en daar werd het brandspuithuisje op gebouwd. In 1879 wilde Pieter Zwetsman de rest van het erf kopen om daar een huis op te bouwen. Voor fl. 1000,- werd hij eigenaar van 692 ca. erf. De Armenvoogden verkochten toen het gedeelte waar het brandspuithuisje op stond voor f 125,- aan de gemeente.

Nadat in 1939 de vrijwillige brandweer werd opgericht en de oude spuit geen dienst meer behoefde te doen, werd het huisje gesloopt en het erfje verkocht aan de toenmalige eigenaar van het aangrenzende erf. Dat was weer een Pieter Zwetsman. Dit perceel is thans bekend als Kanaaldijk 70 en het brandspuithuisje stond op het meest zuidelijkste gedeelte van het erf.

De keur of het reglement dat op 23 mei 1771 ten aanzien van de brandspuit was vastgesteld is van kracht gebleven tot er op 22 maart 1868 een nieuwe "Verordening betreffende het brandwezen en de dienst der ingezetenen bij de brandspuit in de gemeente Koedijk" werd afgekondigd. Op dezelfde datum werd ook een "Verordening ter voorkoming van het ontstaan en verspreiden van brand" afgekondigd. Deze laatste verordening begint in art. 1 met de plichten:

In de eerste plaats dienden schoorstenen e.d. behoorlijk geveegd te worden. Nieuwe schoorstenen en veranderde situaties dienden eerst van gemeentewege te worden gekeurd. In de winter, bij besloten water, diende een ieder bij zijn huis een bijt te maken van tenminste 1½ meter in het vierkant, die iedere morgen vóór 10 uur weer open moest worden gemaakt.

Art. 2 noemde in 16 punten wat er allemaal verboden was. Zo was het verboden om tabak of sigaren te roken bij het lossen van hooi, stro of granen, op rieten daken, in turfpakhuizen, in werk- of bergplaatsen waar zich zaagsel, mot, krullen, stro, vlas of andere licht ontvlambare stoffen bevonden.

Buitenshuis mocht, bij enigszins sterke wind, binnen een afstand van 30 meter van alle gebouwen alleen een pijp worden gerookt als die gedekt was door een dop. (Zo'n dop was een soort dekseltje van heel fijn gaas). Ook mocht er zonder vergunning van de burgemeester geen vuurwerk worden afgestoken.

Aan kuipers en schuitemakers was nog een afzonderlijk artikel gewijd, omdat zij het hout voor hun producten moesten verwarmen of branden om het in de gewenste vorm te krijgen.

Voor controle op de hooibroei werden door burgemeester en wethouders tenminste twee hooistekers aangesteld. Blijkens de gemeenteraadsnotulen genoten zij een beloning van f 10,- per jaar.

In een volgend artikel iets meer over de organisatie van de vroegere brandweer.